

Oktober

"Kunde slåss fast hela dan"

*Från Kristina var en man,
Otto Fieandt hette han,
föddes äldst bland bröder alla,
därav lärde han befalla.*

Otto von Fieandt från Kristina (fi. Ristiina, i östra Finland) var ett av de stora originalen i Fänrik Ståls sägner. Han var inte särskilt militärisk, i ordets normala betydelse, och kunde inte underordna sig andra:

*Men han gick sin egen stig,
bar sitt huvud själv för sig,
kunde under ingen vara,
fick ock därför egen skara.*

*Nu så hör, hur han såg ut:
klädd han gick i grå syrtut,
den var sydd på hemloftskullen,
och av egna får var ullen.*

En syrtut är en långrock, i detta fall en uniformskappa.

*Bar sitt svärd som bihang blott,
Gud vet om han sköt ett skott
under hela långa kriget;
visst är, att det är förtiget.*

Gubbens vapen var i stället karbasen, även kallad kantschuk, en flätad läderpiska.

*När han gick med den i hand,
Klämde till för kung och land,
Var han seg som gamla eken,
Blev ej gärna trött av leken,*

*Kunde slåss fast hela dan,
Brydde sig om segern fan,
Ville blott ge drift åt striden,
Därtill var hans kantschuk vriden.*

Och vad betyder då "kunde slåss fast hela dan"? Jo, den användningen av *fast* är i fullt bruk ännu i dagens finlandssvenska. Det betyder ungefär 'om det så gäller' eller 'till och med'. Ett mer tvetydigt exempel finner vi i sista raden av följande vers:

*Pipa skulle dock han ha,
eljest var det aldrig bra,
men med röken frisk i munnen
slogs han glatt, fast övervunnen.*

Med sin karbas och pipan i munnen fick han fart och ordning på soldaterna, och han brukade också munnen: "talte finska som en tolk, skrek som åt sitt arbetsfolk".

*Då, så säga än hans män,
Var ej gott för fienden,
Då var gubben lik hin onde,
Annars var han som en bonde.*

Ja, Otto von Fieandts sätt att strida följde inga normala regler – "men att såsom Fieandt strida/kan väl också ha sin sida". Och av sina egna män var han uppskattad:

*"Annorlunda kriget gått,
om en general man fått
som förstått värdera tiden,
och som rökt tobak i striden."*

Den sista raden visar att *tobak* på Runebergs tid ännu hade trycket på sista stavelsen, vilket också framgår av att det i en tidigare vers rimmar på *brak*: "Ofta mitt bland vapnens brak / tog han därför ny tobak".